

# Afazje

Agata Zywert

## Afazje

### Klasyfikacja afazji według Łurii

U Łurii podstawowym pojęciem jest idea **układu funkcjonalnego**. Czynność realizowana jest przez grupę współpracujących ze sobą struktur, z których każda realizuje jakiś aspekt danej funkcji. Tworzą one **układ funkcjonalny**. Również czynności mowy realizowane są przez układ funkcjonalny. Zawiera on **6 głównych czynników**, uszkodzenie każdego z nich daje odmienne objawy afatyczne.

#### *Afazja dynamiczna*

1. **Czynnik:** Mowa wewnętrzna - możliwość tworzenia wypowiedzi rozwiniętych
2. **Lokalizacja:** Przednia część zakrętu czołowego
3. **Deficyt:** Niemożność tworzenia wypowiedzi, trudności syntaktyczne

#### *Afazja akustyczno-mnestyczna*

1. **Czynnik:** Słuchowa pamięć słowna - zdolność do podtrzymywania w pamięci słuchowych wzorców słów
2. **Lokalizacja:** Środkowy i dolny zakręt skroniowy
3. **Deficyt:** Zmniejszenie pojemności bufora słuchowej pamięci werbalnej

#### *Afazja akustyczno-gnostyczna*

1. **Czynnik:** Słuch fonematyczny - analiza i synteza dźwięków mowy
2. **Lokalizacja:** okolice Wernickiego
3. **Deficyt:** Niemożność różnicowania i rozpoznawania dźwięków mowy(neologizmy, parafazje)

#### *Afazja eferentna motoryczna*

1. **Czynnik:** sekwencyjna organizacja ruchów narządów artykulacyjnych, płynne wykonywanie ciągów ruchu
2. **Lokalizacja:** ok. Broca
3. **Deficyt:** Mylenie kolejności wzorców motorycznych, parafazje, zaburzenia sekwencji organizacji ruchów

#### *Afazja aferentna motoryczna*

1. **Czynnik:** analiza i synteza doznań czuciowych z narządów jamy ustnej
2. **Lokalizacja:** wieczko ciemieniowe
3. **Deficyt:** Chory nie wie w jakim ułożeniu są jego narządy artykulacyjne

#### *Afazja semantyczna*

1. **Czynnik:** synteza symultatywna, warunek ujmowania związków logiczno-gramatycznych między słowami
2. **Lokalizacja:** styk ciemieniowo - skroniowo - potyliczny
3. **Deficyt:** Brak rozumienia relacji między słowami, mylenie konstrukcji oznaczających relacje przestrzenne, przynależność etc.

### Klasyfikacja bostońska

#### Afazje niepełne:

##### *Afazja Broca (ruchowa)*

1. **zaburzone:** nazywanie, powtarzanie, wypowiedzi pisemne, trudności w czytaniu ze zrozumieniem
2. **zachowane:** rozumienie

3. **lokalizacja:** tylna część zakrętu czołowego dolnego (okolice Broca)
4. **wypowiedzi:** ubogie, krótkie, agramatyczne

#### *Afazja transkorowa ruchowa*

1. **zaburzone:** samodzielne formułowanie wypowiedzi (także pisemnych)
2. **zachowane:** nazywanie (ale często osłabione), rozumienie, powtarzanie, czytanie ze zrozumieniem
3. **lokalizacja:** Struktury przed i/lub powyżej okolicy Broca i/lub połączenia tych okolic z dodatkowym polem ruchowym
4. **wypowiedzi:** Trudności w samodzielnych formułowaniu i odpowiedziach na pytania otwarte

#### *Afazja mieszana (ruchowo-czuciowa)*

1. **zaburzone:** nazywanie, czytanie ze zrozumieniem, powtarzanie, rozumienie
2. **zachowane:** NIC
3. **lokalizacja:** rozległe uszkodzenie czołowo-skroniowo-ciemiennie
4. **wypowiedzi:** Zakłócenie wszystkich funkcji językowych

#### *Afazja transkorowa mieszania (Zespół odizolowania)*

1. **zaburzone:** nazywanie, rozumienie, czytanie ze zrozumieniem
2. **zachowane:** powtarzanie
3. **lokalizacja:** struktury wokół okolicy Broca i Wernickiego, oddzielenie kluczowych okolic językowych od reszty systemu neuronalnego
4. **wypowiedzi:** Zakłócenie wszystkich funkcji językowych - ubogie wypowiedzi, agramatyczne, persewacje

#### *Afazje płynne*

##### *Afazja Wernickiego (czuciowa)*

1. **zaburzone:** nazywanie, czytanie ze zrozumieniem, powtarzanie, rozumienie
2. **zachowane:** płynność wypowiedzi
3. **lokalizacja:** tylna część zakrętu skroniowego górnego (ok. Wernickiego)
4. **wypowiedzi:** Rozbudowane, ale niepoprawnie brzmieniowo i treściowo (parafazje, neologizmy)

##### *Afazja kondukcyjna (przewodzenia)*

1. **zaburzone:** nazywanie, powtarzanie (mocno), wypowiedzi pisemne, czytanie ze zrozumieniem
2. **zachowane:** rozumienie (ale może być osłabione)
3. **lokalizacja:** rejon zakrętu nadbrzeżnego i/lub biegnących pod nim dróg istoty białej (m.in. pęczka łukowego)
4. **wypowiedzi:** Ograniczone przez zniekształcenia słów (parafazje fonemiczne), echolalia

##### *Afazja transkorowa czuciowa*

1. **zaburzone:** nazywanie, czytanie ze zrozumieniem, rozumienie (osłabione), wypowiedzi pisemne
2. **zachowane:** powtarzanie
3. **lokalizacja:** okolice styku skroniowo - ciemiennie - potylicznego (z oszczędzeniem ok. Wernickiego)
4. **wypowiedzi:** Rozbudowane, ale z parafazjami, błędnym doborem słów

##### *Afazja anomiczna (amnestyczna)*

1. **zaburzone:** nazywanie
2. **zachowane:** rozumienie, powtarzanie, wyp. pisemne, czytanie ze zrozumieniem
3. **lokalizacja:** tylny obszar skroniowo - ciemienny
4. **wypowiedzi:** Trudności w aktualizacji słów

## Charakterystyka i różnice w afazjach płynnych i niepłynnych

### Afazje niepłynne

przeciętna liczba słów na jednostkę czasu niższa od przedchorobowej, częste przerwy między wypowiedziami

artykulacja zaburzona, wyraźny wysiłek  
prozodia zwykle zaburzona

długość frazy poniżej 4 słów

Występuje agramatyzm (brak lub redukcja form gramatycznych)

W mowie dominują czasowniki i rzeczowniki w formie podstawowej, występują trudności w wiązaniu ich w zdania

Parafazje wynikające z transpozycji słów, sylab i głosek

Spada częstość użycia funktorów określających relacje słów i zdań

W skrajnym nasileniu pojawia się tzw. „styl telegraficzny”, czyli wypowiadanie wyłącznie pojedynczych słów znaczących w formie podstawowej.

Częste perseweracje

Uszkodzenie mózgu dotyczy przedśrodkowych struktur obszaru mowy

### Afazje płynne

przeciętna liczba słów na jednostkę czasu równa przedchorobowej, czasem ją przewyższa

nie ma zaburzeń artykulacji

łatwo rozróżnić zdania przeczące, twierdzące, pytające etc.

długość frazy wynosi 5 - 8 słów

Paragramatyzmy (nieprawidłowe zastosowanie zasad gramatycznych)

Dominują stereotypowe zwroty nie niosące znaczenia, trudne do odnalezienia słowa zastępowane są omówieniami, w mowie brak znaczących semantycznie czasowników i rzeczowników

Parafazje werbalne i głoskowe (zamiast poprawnych słów, głosek i sylab pojawiają się błędne - niekiedy podobne dźwiękowo czy znaczeniowo)

Obecne są funktory (przyimki i spójniki) określające relacje słów i zdań (niekiedy błędnie użyte)

W skrajnym nasileniu -tzw. „żargon” - przy zachowaniu cech prozodycznych, mowa jest bezsensownym ciągiem sylab i neologizmów

Perseweracje są rzadkie

Uszkodzenie mózgu dotyczy zaśrodkowych struktur obszaru mowy